

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

KIADJA

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT.

EGYSZERIN

A M. KIR. FÖLDTANI INTÉZET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

SZERKESZTIK

Dr. LÖRENTHEY IMRE és GÜLL VILMOS

A TÁRSULAT TITKÁRAI.

(E FÜZET TARTALMA A BELSŐ LAPON.)

BUDAPEST, 1909.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT TULAJDONA.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

(GEOLOGISCHE MITTEILUNGEN.)

ZEITSCHRIFT DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

ZUGLEICH

AMTLICHES ORGAN DER KGL. UNGAR. GEOLOGISCHEN REICHSANSTALT.

REDAKTIERT VON

Dr. I. LÖRENTHEY UND W. GÜLL

SEKRETÄRE DER GESELLSCHAFT.

(INHALTSVERZEICHNIS S. AUF DER INNENSEITE.)

BUDAPEST, 1909.

EIGENTUM DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT.

A Magyarhoni Földtani Társulat titkári hivatala: Budapest, VII. ker., Stefánia-út 14. szám, ahová mindennemű postai küldemény címzendő.

Alle die Ungarische Geologische Gesellschaft betreffenden Sendungen bittet man mit folgender Adresse zu versehen: Magyarhoni Földtani Társulat, Budapest, VII., Stefánia-út 14.

A „Földtani Közlöny“ havi folyóirat Magyarország földtani, ásványtani és őslénytani megismertetésére s a földtani ismeretek terjesztésére. Megjelenik havonként két vagy három nyolcadrét irnyi tartalommal. A Magyarhoni Földtani Társulat rendes tagjai 10 K évi díj fejében kapják. Előfizetési ára egész évre 10 K.

A díjak a Társulat titkárságának (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) küldendők be.

A közlemények tartalmáért és alakjáért egyedül a szerzők felelősek.

Figyelmeztetés az alapszabályok 18. §-ára:

«A tagsági díj minden év első negyedében fizetendő. Ha valamely tag évi díját az első negyedben be nem fizette, a társulat az illető összeget a legrövidebb postai közvetítés útján szedi be, a mely esetben a postai költséget a hátrálékos tag fizeti.»

E FÜZET TARTALMA.

Értekezések.

	Lap
POPESCU-VOITESTI J. A Nummulites (Hantkenia) complanata, Lam. rendellenes fejlődésének érdekes esetéről	1
DR. KÖRMÖS TIVADAR: Magyarországi új pleisztocén csigák	4
SCHRETER ZOLTÁN: A pilisborosjenői mélyfúrás geológiai eredményei	8
DR. ZIMÁNYI KÁROLY: Baryt orientált továbbnövéssel Sajóházáról (I. Tábla)	12
DR. PÁLFY MÓR: A thermális vizek felszínre emelkedéséről (Előzetes jelentés)	16

Ismertetés.

TAEGER H.: A Vérteshegység földtani viszonyai	18
---	----

Irodalom.

1. A m. kir. Földtani Intézet Évi jelentése 1906-ról. 2. Lóczy L.: Megfigyelések a Keleti-Himalájában. 3. GUBÁNYI K.: Ausztrália artézi kútjai. 4. LOZINSKI, W.: A podoliai paleozoikus horszt völgyeinek túlmélyítése. 5. GORIÁNOVIČ-KRAMBERGER K.: El volt-e jegesedve a zagrebi hegység és hogyan keletkezett a zagrebi terasz? 6. MÉHELY L.: Prospalat priscus (Nhg.). 7. LOVASSY L.: A keszthelyi Hévíz tropikus tündérrózsái. 8. SPURR J. E.: A theory of ore-deposition	22
Az 1908. évi magyar geológiai irodalom repertoriuma	32

Társulati ügyek.

Közgyűlés 1909. februárius hó 3-ikán	47
Szakülések:	
1909. januárius 5-ikén	56
1909. februárius 17-ikén	59
Választmányi ülések:	
1909. januárius 5-ikén	62
1909. januárius 27-ikén	63
Pályázati hirdetések	63
A Szabó-érem odaitelésére kiküldött bizottság jegyzőkönyve	64
Szabó József-emlékéremmel kitüntetett munkák jegyzéke	71
A Magyarhoni Földtani Társulat tisztviselői	72
A Társulat tagjainak névsora 1908. év végén	73
A Társulat részére tett alapítványok	82
A Társulat csereviséonyosai	84
A cserébe kapott és ajándékkönyvek és térképek jegyzéke	89

INHALTSVERZEICHNIS DES SUPPLEMENTS

Abhandlungen.

	Seite
POPESCU-VOITESTI, J.: Über einen interessanten Fall abnormaler Entwicklung von Nummulites (<i>Hantkenia</i>) <i>complanata</i> , Lam.	95
KORMOS THEODOR Dr.: Zwei Gastropoden aus dem ungarischen Pleistozän ...	95
SCHRÉTER ZOLTÁN: Die geologischen Ergebnisse der Tiefbohrung in Pilisborosjenő	99
ZIMÁNYI KARL: Baryt mit orientierter Fortwachsung von Sajóháza (Taf. I.) ...	104
PÁLFY MORITZ Dr.: Über das Aufsteigen der Thermalwasser an die Oberfläche. (Vorläufiger Bericht.) ...	108

Referate.

HEINRICH TAEGER: Die geologischen Verhältnisse des Vértesgebirges... ..	110
---	-----

Literatur.

- (1.) Jahresbericht der königl. ungarischen Geologischen Anstalt für 1906. — (2.) v. LÓCZY L.: Beobachtungen im östlichen Himalaya. — (3.) GUBÁNYI K.: Die artesischen Brunnen Australiens. — (4.) LÓZINSKI W.v: Über die Über-tiefung der Täler des paläozogenen Horstes von Podolien. — (5.) GORJANOVIC-KRAMBERGER K. War das Gebirge von Zagreb vergletschert, und wie entstand die Terrasse von Zagreb? — (6.) v. MÉHELY L.: *Prospalax priscus* (Nhrg.), diepliozäne Stammform der heutigen Spalaxarten. — (7.) LOVASY A. Die tropischen Seerosen des Hévíz bei Keszthely. — (8.) GÜRICH G. Leitfossilien 115

Mitteilungen aus den Fachsitzungen der Ungar. Geologischen Gesellschaft.

5. Jänner 1909.	128
17. Feber 1909.	131

A Magyarhoni Földtani Társulat (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) a **Földtani Közlöny V., VI., VII., VIII., IX., X., XI. és XIII.** (1875—1881. és 1883. évi) **köteteinek** tiszta példányait méltányos áron megveszi.

Kérelem Tagjainkhoz!

A Magyarhoni Földtani Társulat hazánk geológiai és rokon egyéb természeti ritkaságainak és szépségeinek megvédése tárgyában illetékes helyen lépéseket szándékozik tenni. Kérjük ennél fogva igen tisztelt Tagjainkat, hogy aki ilyen hazai természeti ritkaságot vagy szépséget ismer, adatait titkárságunkkal (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) mielőbb tudatni sziveskedjék, röviden megjelölve, hogy mit ajánl a megvédésre és miért.

A magyar kir. Földtani Intézet muzeuma a közönségnek díjtalanul nyitva van minden vasárnap és csütörtökön, délelőtt 10—1-ig. Más napokon, hétfő és péntek kivételével, délelőtt 10—1-ig egy korona személyenkénti belépő díj lefizetése után tekinthető meg.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

KIADJA

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT.

EGYSZERSMIND

A M. KIR. FÖLDTANI INTÉZET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

SZERKESZTIK

Dr. LÖRENTHEY IMRE és GÜLL VILMOS

A TÁRSULAT TITKÁRAI.

(E FÜZET TARTALMA A BELSŐ LAPON.)

BUDAPEST, 1909.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT TULAJDONA.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

(GEOLOGISCHE MITTEILUNGEN.)

ZEITSCHRIFT DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

ZUGLEICH

AMTLICHES ORGAN DER KGL. UNGAR. GEOLOGISCHEN REICHSANSTALT.

REDIGIERT VON

Dr. I. LÖRENTHEY UND W. GÜLL

SEKRETÄRE DER GESELLSCHAFT.

(INHALTSVERZEICHNIS S. AUF DER INNENSEITE.)

BUDAPEST, 1909.

EIGENTUM DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT.

A Magyarhoni Földtani Társulat titkári hivatala: Budapest, VII. ker., Stefánia-út 14. szám, ahová mindennemű postai küldemény címzendő.

Alle die Ungarische Geologische Gesellschaft betreffenden Sendungen bittet man mit folgender Adresse zu versehen: Magyarhoni Földtani Társulat, Budapest, VII., Stefánia-út 14.

A „Földtani Közlöny” havi folyóirat Magyarország földtani, ásványtani és őslénytani megismertelésére s a földtani ismeretek terjesztésére. Megjelenik havonként két vagy három nyolcadréli ívnyi tartalommal. A Magyarhoni Földtani Társulat rendes tagjai 10 K évi díj fejében kapják. Előfizetési ára egész évre 10 K.

A díjak a Társulat titkárságának (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) küldendők be.

A közlemények tartalmáért és alakjáért egyedül a szerzők felelősek.

Figyelmeztetés az alapszabályok 18. §-ára:

«A tagsági díj minden év első negyedében fizetendő. Ha valamely tag évi díját az első negyedben be nem fizette, a társulat az illető összeget a legrövidebb postai közvetítés útján szedi be, a mely esetben a postai költséget a hátrálékos tag fizeti.»

E FÜZET TARTALMA.

Értekezések.

HORUSITZKY HENRIK: Újabb adatok a löszről és a diluviális faunáról...	Lap 135
Dr. KORMOS TIVADAR: <i>Campylaea banatica</i> (Partsch) Rm. és <i>Melanella</i> Holandri Fér, a Magyar birodalom pleisztocén faunájában	144
Dr. KORMOS TIVADAR: A pleisztocén ősember nyomai Tatán	149
Dr. VOGL VIKTOR: Új felső eocén lelethelyről	152
Dr. VADÁSZ M. E.: Néhány rendellenes ammonitesről	154
T. ROTH KÁROLY: A Rekettyefalva (Hunyadmegye) melletti felső mediterrán-korszaki rétegek	158
Dr. VADÁSZ M. E.: Geológiai jegyzetek a borsodi Bükk-hegységéből	164

Irodalom.

1. A budai várhegyi alagút hidrogeológiai viszonyai. 2. CVIJIĆ J. Entwicklungsgeschichte des Eisernen Tores. 3. GÜRICH G. Leitfossilien. 4. KOSSMAT F. Paläogeographie. 5. LACHMANN R. Neue ostungarische Bauxitkörper und Bauxitbildung überhaupt. 6. LOCZKA J. A felsőbányai plumosit chemiai elemzése. 7. MAURITZ B. A nadapi zeolithek. 8. PHILIPPSON A. Landeskunde des europäischen Russlands nebst Finnlands. 9. SANDOR F. Opskrba vodom u. Hrvatskoji Slavoniji. 10. SCHUBERT R. J. Beiträge zu einer natürlicheren Systematik der Foraminiferen. 11. POPESCU-VOITESTI J. Abnormale Erscheinungen bei Nummuliten	175
--	-----

Társulati ügyek.

Szakülések:	1909 március 3.	187
	1909 március 24.	189
	1909 április 7.	191
Választmányi ülések:	1909 március 3.	192
	1909 március 10.	192
	1909 április 7.	192

A magyar kir. Földtani Intézet muzeuma a közönségnek díjtalanul nyitva van minden vasárnap és csütörtökön, délelőtt 10—1-ig.

Más napokon, hétfő és péntek kivételével, délelőtt 10—1-ig egy korona személyenkénti belépő díj lefizetése után tekinthető meg.

INHALTSVERZEICHNIS DES SUPPLEMENTS

Abhandlungen.

	Seite
HORUSITZY, H.: Neuere Beiträge zur Kenntnis des Lösses u. d. Diluvialen Molluskenfauna	195
KORMOS, TH. DR.: Campylaea banatica (Partsch) Rm. u. Melanella Holandri Fer, im pleistozän Ungarns	204
KORMOS, TH. DR.: Die Spuren des pleistozänen Urmenschen in Tata	210
VOGL, VIKTOR DR.: Über einen neuen obereozänen Fundort	213
VADÁSZ, M. E. DR.: Über Anormale Ammoniten	215
ROTH, K. v. TELEGD: Die obermediterranen Ablagerungen bei Reketysfalva im Komitat Hunyad	220
VADÁSZ, M. E. DR.: Geologische Notizen aus dem Bükkgebirge im Komitat Borsod	227

Literatur.

1. Die hydrologischen Verhältnisse des unter dem Festungsberg befindlichen Tunnels bei Budapest. 2. CVJIĆ J. Entwicklungsgeschichte des Eisernen Tores. 3. GÜRICH G. Leitfossilien. 4. KOSSMAT F. Paläogeographie. 5. LACHMANN R. Neue ostungarische Bauxitkörper und Bauxitbildung überhaupt. 6. LOCZKA J. Chemise Analyse des Plumosit v. Felsóbánya. 7. MAURITZ B. Zeolith von Nadap. 8. PHILIPPSON A. Landeskunde des europäischen Russlands nebst Finnlands. 9. SÁNDOR F. Opskrba vodum u. Hrvatskoji Slavoniji. 10. SCHUBERT R. I. Beiträge zu einer natürlicheren Systematik der Foraminiferen. 11. SPURR I. E. A theory of ore deposition 12. POPESCU-VOITESTI J. Abnormale Erscheinungen bei Nummuliten.	238
--	-----

Mitteilungen aus den Fachsitzungen der Ungar. Geologischen Gesellschaft.

3. März. 1909	245
24. März. 1909	247
7. April 1909	250

NYILVÁNOS NYUGTATÓ.

(Öffentliche Quittierung.)

Tagsági, előfizetési, ill. oklevéldíjat fizettek 1909. január 1.-től május 31.-ig.

Hátralékos tagsági díjat fizettek:

Lackner Antal, Óradna (1908); Litschauer Lajos, Selmechánya (1908); Wolafka Antal, Debrecen (1908).

Pártoló tagsági díjat fizettek:

M. kir. áll. vasgyárak közp. igazgatósága, Budapest; Szab. osztr. magy. államasutak magyar bányái, hutái és uradalmi igazgatósága, Budapest.

Örökítő tagsági díjat fizettek:

Leféber Ágoston kút-, vízműépítési és fúrási vállalat, Budapest; Városey Gyula, Kalocsa.

Tagsági díjat 1909-re fizettek:

a) *Budapesti rendes tagok:* Andreics János, Balkay Béla, Balló Rezső, Bauer Mór, K. Bedő Albert, Berényi Sándor, N. Böckh János, Bojár Sándor, Braun Gyula, Brössler Gyula, Budai Ernő, Burchard-Bélaváry Konrád, Dérer Mihály, Dicity Dezső, Dornyay Béla, br. Eötvös Lóránd, Erdős Zsigmond, Eröss Lajos, Fillingier Károly, Franzenau Ágoston, Gáspár János, Graenzenstein Béla, Grósz Lajos, Hillebrand Jenő; Hoitsy Pál, Hunek Emil, Hüttl József, Hüttl Ernő, Illés Vilmos, Kahn Gusztáv, Kilián Frigyes utóda, Koch Nándor, Konkoly-Thege Miklós, Kossuch János, Kosutány Tamás, Kövesligethy Radó, Krenner József Sándor, Krizsó Jolán, Kuncz Péter, Lasz Samu, Leféber Lajos, Lendl Adolf, Lengyel Béla Lobmayer J.

Ferenc, Lőw Márton, Lukács László, Machan Ottó, Maros Imre, Mauritz Béla, Mches Gyula, Muraközy Károly, Nagy Dezső műegyet. tan., Nagy Dezső geol., Nagy László, Neubauer Constantin, Pálffy Mór. Paszlavszky József, Pécsi Albert, Petrik Lajos, Petrovits András, Pitter Tivadar, Prinz Gyula Itiegel Vilmos, Rombauer Emil, T. Roth Károly, Saxlehner Kálmán, Schréter Zoltán, Schultes Emil, Semsey Andor, Siegmeth Károly, Siehmon Adolf, Sigmund Elek, Steinhauz Gyula, Strömpl Gábor, Takács Bálint, Thirring Gusztáv, Tiles János, Tuzson János, Vadász Elemér, Válya Miklós, Vargha György, Vogl Viktor, Z. Wagner Jenő, Wartha Vince, Winkler Lajos, gr. Zichy Tivadar, Zsigmondy Árpád, Zsivny Viktor.

b) *Vidéki reules tagok:* Acker Viktor, Gyalár; Adámosi Ferenc, Désakna; Bothár Smu, Besztercebánya; Bradofka Frigyes, Hegybánya; Czirbusz Géza, Nagybecskerek; gr. Esterházy Gyula, Pozsony; Gothard Jenő, Herény; Halmai József, Nagybánya; Hollaki Imre, Acsúca; Jánk Sándor, Rudabánya; Junker Ágoston, Besztercebánya; Karczag Iqtván, Keszthely; Kazay Endre, Nagyszalatna; Kralovánszky Imre, Neimtibánya; Laczkó Dezső, Veszprém; Maderspach Livius, Zólyom; Martiny István, Nagybánya; Mayer Márton, Szeged; Müller Sándor, Ozd; Muntján Izidor, Besztercebánya; Noszky Jenő, Késmárk; Oelberg Gusztáv, Zalatna; Pettenkoffer Sándor, Budafok; Podek Ferenc, Brassó; Profanter János, Aknaugatag; Schaffer Antal, Visegrád; Tóth Imre, Selmecebánya; Vitalis István, Selmecebánya; Wolafka Antal, Debrecen.

c) *Magyarországon kívül lakó reules tagok:* Botez Gh., Bucuresti; Fuchs Tivadar, Wien; Kater Frigyes, Sarajevo; Noth Gyula, Barwinek; Seligmann Gusztáv, Koblenz.

d) *Reules tagok jogaival bíró intézetek:* Áll. polgári fiúiskola, Abrudbánya; Drenkovi közénbányaművek igazgatósága, Berzázka; Tud. Egyet. geologiai és paleontologiai intézete, Budapest; József műegyetem ásv.-földtani intézete, Budapest; m. kir. orsz. meteorologiai és földmágnességi intézet, Budapest; III. ker. áll. főgimnázium, Budapest; VI. ker. áll. főgimnázium, Budapest; gyakorló főgimnázium, Budapest; X. ker. tisztviselőtelepi főgimnázium, Budapest; V. ker. áll. főreáliskola, Budapest; XI. ker. áll. főreáliskola, Budapest; Egyet. Természettud. Szövetség, Budapest; Beocsini Cementgyári Unió, Budapest; Egercsehi Kőszénbánya r. t., Budapest; Esztergom-Szászvári Kőszénbánya r. t., Budapest; Felsőmagyarországi Bánya és Kohomú r. t., Budapest; Kaláni Bánya és Kohomú r. t., Budapest; Magyar Általános Kőszénbánya r. t., Budapest; Magyar Petroleum Ipar r. t., Budapest; Sölgótarjáni Kőszénbánya r. t., Budapest; áll. főreáliskola, Debrecen; áll. főgimnázium, Dés; Esztergom város tanácsa; r. kath. főgimnázium, Gyulafelhérvár; ág. h. ev. lyceum, Késmárk; áll. polg. fiúiskola, Miskolc; Bányagondnokság, Mizersfa; Nagykőrös város tanácsa; orsz. astrophysikai observatorium, Ogyalla; orsz. meteorologiai observatorium, Ogyalla; áll. tanítónőképző intézet, Pozsony; Selmecebánya város tanácsa; Bányászati és Erdészeti Főiskola, Selmecebánya; áll. főreáliskola, Sopron; ref. Kuún Kollegium, Szászváros; Csiktusnádi gyógyfürdő, Tusnádfürdő; áll. agyagipari szakiskola, Ungvár; Veszprémvármegyei Múzeum, Veszprém; r. kath. főgimnázium, Veszprém; áll. főgimnázium, Zombor.

Előfizetési díjat 1909-re fizettek: M. kir. bányahivatal, Abrudbánya; m. kir. kohóhivatal, Aranyidka; eist. r. főgimnázium, Baja; áll. gimnázium, Bártfa; Pénzügyministerium XIV. ü. oszt. Budapest; Tud. Egyet. földrajzi intézete, Budapest; X. ker. kőbányai áll. főgimnázium, Budapest; II. ker. áll. főreáliskola, Budapest; VI. ker. áll. tanítónőképző intézet, Budapest; Erzsébet nőiskola, Budapest; Technologiai Iparmúzeum, Budapest; Deutsch Zsigmond és tsa., Budapest; Magy. Siemens-Schuckert művek villamossági r. t., Budapest; Schultes Ágost szinylépőci Salvatorforrásvállalat, Budapest; Cegléd város tanácsa; m. kir. gazdasági akadémia, Debrecen; m. kir. vas- és acélgyár, Dnógyör; áll. főgimnázium, Jászberény; áll. főgimnázium, Kaposvár; ref. főgimnázium, Karcag; m. kir. gazdasági akadémia, Keszthely; ref. főgimnázium, Kisújszállás; m. kir. gazdasági akadémia, Kolozsvár; m. kir. bányahivatal Kőrmöczbánya; kir. főgimnázium, Lugos; m. kir. bányahivatal, Magurka; Miskolc város tanácsa; áll. főreáliskola, Nagyvárád; ág. h. ev. főgimnázium, Nyiregyháza; m. kir. bányahivatal, Opálbánya; Salgótarjáni Kőszénbánya r. t. igazgatósága, Petrosény; kath. gimnázium, Privigye; Borsodi Bányatársulat, Rudabánya; Bányászati és Erdészeti Főiskola, Selmecebánya; m. kir. bányahivatal, Székakna; áll. főgimnázium, Szentés; m. kir. főbányahivatal, Zalatna; ref. Wesselényi Kollegium Zilah.

Oklevéldíjat fizettek: Bányagondnokság, Mizersfa; gr. Esterházy Gyula, Pozsony; Hillebrand Jenő, Budapest; Hunek Emil, Budapest; Jánk Sándor, Rudabánya; Koch Nándor, Budapest; Krizsó Jolán, Budapest; Neubauer Constantin, Budapest.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

KIADJA

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT.

EGYSZERSMIND

A M. KIR. FÖLDTANI INTÉZET HIVATALOS KÖZLÖNYE

SZERKESZTIK

Dr. LÖRENTHEY IMRE és GÜLL VILMOS

A TÁRSULAT TITKÁRAI

(E FÜZET TARTALMA A BELSO LAPON.)

BUDAPEST, 1909.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT TULAJDONA.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

(GEOLOGISCHE MITTHEILUNGEN.)

ZEITSCHRIFT DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

ZUGLEICH

AMTLICHES ORGAN DER KGL. UNGAR. GEOLOGISCHEN REICHSANSTALT.

REDAKTIERT VON

Dr. I. LÖRENTHEY UND W. GÜLL

SEKRETÄRE DER GESELLSCHAFT.

(INHALTSVERZEICHNIS S. AUF DER INNENSEITE.)

BUDAPEST, 1909.

EIGENTUM DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT.

A Magyarhoni Földtani Társulat titkári hivatala: Budapest, VII. ker., Stefánia-út 14. szám, ahová mindennemű postai küldemény címzendő.

Alle die Ungarische Geologische Gesellschaft betreffenden Sendungen bittet man mit folgender Adresse zu versehen: Magyarhoni Földtani Társulat, Budapest, VII., Stefánia-út 14.

A „Földtani Közlöny” havi folyóirat Magyarország földtani, ásványtani és őslénytani megismertetésére s a földtani ismeretek terjesztésére. Megjelenik havonként két vagy három nyolcadrésű ívnyi tartalommal. A Magyarhoni Földtani Társulat rendes tagjai 10 K évi díj fejében kapják. Előfizetési ára egész évre 10 K.

A díjak a Társulat titkárságának (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) küldendők be.

A közlemények tartalmáért és alakjáért egyedül a szerzők felelősek.

Figyelmeztetés az alapszabályok 18. §-ára:

«A tagsági díj minden év első negyedében fizetendő. Ha valamely tag évi díját az első negyedben be nem fizette, a társulat az illető összeget a legrövidebb postai közvetítés útján szedi be, a mely esetben a postai költséget a hátrálékos tag fizeti.»

E FÜZET TARTALMA.

Értekezések.

	Lap
Koch Nándor: A tatai Kálváriadomb földtani viszonyai	255
Dr. Koch Nándor: Adatok a „Tmaegoceras» nem ismeretéhez	275
Sz. Szathmáry László: A Wollastonit és mesterséges előállítása	280

Társulati ügyek.

Szakülés: 1909 május 5.	283
Választmányi ülés: 1909 május 5.	284

INHALTSVERZEICHNIS DES SUPPLEMENTS

Abhandlungen.

	Seite
FERDINAND KOCH: Die geologischen Verhältnisse des Kalvarienhügels von Tata	285
Dr. FERDINAND KOCH: Beiträge zur Kenntnis der Gattung Tmaegoceras	308
LADISLAUS V. SZATHMÁRY: Der Wollastonit und seine künstliche Darstellung	314

Mitteilungen aus den Fachsitzungen der Ungar. Geologischen Gesellschaft.

5. Mai 1909.	317
---------------------	-----

A magyar kir. Földtani Intézet muzeuma a közönségnek díjtalanul

nyitva van minden vasárnap és csütörtökön, délelőtt 10—1-ig.

Más napokon, hétfő és péntek kivételével, délelőtt 10—1-ig egy korona

személyenkénti belépő díj lefizetése után tekinthető meg.

A Magyarhoni Földtani Társulat (Budapest, VII., Stefánia-út 14.)
a **Földtani Közlöny V., VI., VII., VIII., IX., X., XI. és XIII.**
(1875—1881. és 1883. évi) **köteteinek** tiszta példányait méltányos
áron megveszi.

Kérelem Tagjainkhoz!

*A Magyarhoni Földtani Társulat hazánk geológiai és
rokon egyéb természeti ritkaságainak és szépségeinek
megvédeése tárgyában illetékes helyen lépéseket szándékozik
tenni. Kérjük ennél fogva igen tisztelt Tagjainkat, hogy aki
ilyen hazai természeti ritkaságot vagy szépséget ismer, adatait
titkárságunkkal (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) **mielőbb**
tudatni sziveskedjék, röviden megjelölve, hogy **mit** ajánl a
megvédésre és **miért.***

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

KIADJA

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT.

EGYSZERSMIND

A M. KIR. FÖLDTANI INTÉZET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

SZERKESZTIK

Dr. LÖRENTHEY IMRE és GÜLL VILMOS

A TÁRSULAT TITKÁRAI

(E FÜZET TARTALMA A BELSŐ LAPON.)

BUDAPEST, 1909.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT TULAJDONA.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

(GEOLOGISCHE MITTEILUNGEN.)

ZEITSCHRIFT DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

ZUGLEICH

AMTLICHES ORGAN DER KGL. UNGAR. GEOLOGISCHEN REICHSANSTALT.

REDIGIERT VON

Dr. I. LÖRENTHEY UND W. GÜLL

SEKRETÄRE DER GESELLSCHAFT.

(INHALTSVERZEICHNIS S. AUF DER INNENSEITE.)

BUDAPEST, 1909

EIGENTUM DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT.

A Magyarhoni Földtani Társulat titkári hivatala: Budapest, VII. ker., Stefánia-út 14. szám, ahová mindennemű postai küldemény címzendő.

Alle die Ungarische Geologische Gesellschaft betreffenden Sendungen bittet man mit folgender Adresse zu versehen: Magyarhoni Földtani Társulat, Budapest, VII., Stefánia-út 14.

A „Földtani Közlöny” havi folyóirat Magyarország földtani, ásványtani és őslénytani megismertetésére s a földtani ismeretek terjesztésére. Megjelenik havonként két vagy három nyolcadrért ívnyi tartalommal. A Magyarhoni Földtani Társulat rendes tagjai 10 K évi díj fejében kapják. Előfizetési ára egész évre 10 K.

A díjak a Társulat titkárságának (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) küldendők be.

A közlemények tartalmáért és alakjáért egyedül a szerzők felelősek.

*A magyar kir. Földtani Intézet muzeuma a közönségnek **díjtalanul** nyitva van minden vasárnap és csütörtökön, délelőtt 10—1-ig. Más napokon, hétfő és péntek kivételével, délelőtt 10—1-ig egy korona személyenkénti belépő díj lefizetése után tekinthető meg.*

Figyelemztetés az alapszabályok 18. §-ára:

«A tagsági díj minden év első negyedében fizetendő. Ha valamely tag évi díját az első negyedben be nem fizette, a társulat az illető összeget a legrövidebb postai közvetítés útján szedi be, a mely esetben a postai költséget a hátrálékos tag fizeti.»

E FÜZET TARTALMA.

Értekezések.		Lap
Dr. GAÁL ISTVÁN: A marosvölgyi harmadidőszaki sóagyag Déva melletti előfordulásáról		319
Dr. SZÁDECZKY GYULA: Verespatak közetéről		336
Dr. VITÁLIS ISTVÁN: Észrevételek LÖRENTHEY IMRE dr. úrnak «A tihanyi Fehérszoros pannoniai rétegeiről» írt cikkére		363
Dr. LÖRENTHEY IMRE: Adatok a magyarországi pannoniai képződmények sztrati-grafiájához. Válaszként VITÁLIS ISTVÁN dr. úr cikkére		368
Dr. TAEGER H.: Megjegyzések VADÁSZ M. E.: «TAEGER H., A Vérteshegység földtani viszonyai» című ismertetéséhez		373
Dr. VADÁSZ M. E.: Válasz TAEGER dr. úr megjegyzéseire		380
Dr. STAFF JÁNOS: A jura-ammonitisek szifonális részaránytalanságáról		381
KRIZSÓ JOLÁN: Kristálytani tanulmányok		388
Dr. MAURITZ BÉLA: Pyrit Facebajáról		394
Dr. MAURITZ BÉLA: A mesterséges Wollastonitról		396
Dr. SZ. SZATHMÁRY LÁSZLÓ: Megjegyzés dr. MAURITZ BÉLA «A mesterséges Wollastonitról» című észrevételére		399
<i>Budapest geológiájához.</i>		
Dr. SCHRÉTER ZOLTÁN: Barton emeletbeli nummuliteses mészkő a Gellérthegyén		400
Dr. SCHRÉTER ZOLTÁN: A budai hegyek legrégebb képződménye		401
Irodalom.		
A magy. kir. Földtani Intézet évi jelentése 1907-ről.		402
Ismertetés.		
Dr. BÖCKH HUGÓ: Geologia II. k.		409
Társulati ügyek.		
Szakülés: 1909 június 2-án		412
Választmányi ülés: 1909 június 2-án		414

INHALTSVERZEICHNIS DES SUPPLEMENTS

Abhandlungen.

	Seite
GAÁL, STEPHAN Dr.: Das Vorkommen des tertiären Salztone im Marostal bei Déva	415
v. SZÁDECZKY, GYULA Dr.: Über die Gesteine von Verespatak	436
VITÁLIS, STEPHAN Dr.: Bemerkungen zur Mitteilung des Herrn Dr. I. LÖRENTHEY: «Über die pannonischen Bildungen des Fehérpart bei Tihany»	464
LÖRENTHEY, I. Dr.: Beiträge zur Stratigraphie der pannonischen Bildungen Ungarns. (Als Erwiderung auf den Artikel des Herrn Dr. STEPHAN VITÁLIS «Bemerkungen z. Mitteil. des Herrn Dr. J. LÖRENTHEY: Über die pann. Schichten d. Fehérpart bei Tihany»)	470
TAEGER, HEINRICH Dr.: Bemerkungen zu dem Referat von E. M. VADÁSZ über «H. TAEGER: Die geologischen Verhältnisse des Vértesgebirges» Földt. Közl. Bd. XXXIX., Heft 1—2., Januar—Februar 1909.	479
VADÁSZ, M. E. Dr.: Entgegnung auf die Bemerkungen des Herrn Dr. TAEGER	487
v. STAFF, HANS: Zur Siphonalsymmetrie der Juraammoniten	489
KRIZSÓ, J.: Kristallographische Studien	497
MAURITZ, BÉLA Dr.: Pyrit von Facebaja	503
MAURITZ, BÉLA Dr.: Über den künstlich dargestellten Wollastonit	505
v. SZATHMÁRY, LADISLAUS Dr.: Entgegnung auf die Bemerkung Dr. B. MAURITZ' «Über den künstlichen Wollastonit»	508

Zur Geologie von Budapest:

SCHRÉTER, Z. Dr.: Vorkommen v. bartonischem Nummulitenkalk am Gellérthegey	509
SCHRÉTER, Z. Dr.: Die älteste Formation des Budaer Gebirges	510

Literatur.

Jahresbericht der kgl. ungarischen Geologischen Reichsanstalt für 1907.	512
---	-----

Referat.

v. BÖCKH H.: Geologia II.	520
---------------------------	-----

Mitteilungen aus den Fachsitzungen der Ungar. Geologischen Gesellschaft. 2. Juni 1909.	520
--	-----

Intézetek, iskolák figyelmébe!

Eladó: A m. kir. Földtani Intézet összes kiadványainak majdnem teljes sorozata (Évkönyv, Évi jelentések, Mitteilungen, alkalmi kiadványok, térképmagyarázó szövegek, térképek) valamint a Földrajzi Közlöny alig hiányos sorozata. A térképmagyarázó szövegeket kivéve, az összes könyvek gyönyörű kötésben. Bővebbet a Társulat titkári hivatalában, Bpest, VII., Stefánia-út 14.

A Magyarhoni Földtani Társulat (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) a **Földtani Közlöny V., VI., VII., VIII., IX., X., XI. és XIII.** (1875—1881. és 1883. évi) **köteteinek** tiszta példányait méltányos áron megveszi.

Kérelem Tagjainkhoz!

A Magyarhoni Földtani Társulat hazánk geologiai és rokon egyéb természeti ritkaságainak és szépségeinek megvédése tárgyában illetékes helyen lépéseket szándékozik tenni. Kérjük ennél fogva igen tisztelt Tagjainkat, hogy aki ilyen hazai természeti ritkaságot vagy szépséget ismer, adatait titkárságunkkal (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) mielőbb tudatni sziveskedjék, röviden megjelölve, hogy mit ajánl a megvédésre és miért.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

KIADJA

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT.

EGYSZERBÍND

A M. KIR. FÖLDTANI INTÉZET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

SZERKESZTI

Dr. LÖRENTHEY IMRE

A TÁRSULAT TITKÁRA.

(E FÜZET TARTALMA A BELSŐ LAPON.)

BUDAPEST, 1909.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT TULAJDONA.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

(GEOLOGISCHE MITTEILUNGEN.)

ZEITSCHRIFT DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

ZUGLEICH

AMTLICHES ORGAN DER KGL. UNGAR. GEOLOGISCHEN REICHSANSTALT.

REDAZIERT VON

Dr. I. LÖRENTHEY

SEKRETÄR DER GESELLSCHAFT.

(INHALTSVERZEICHNIS S. AUF DER INNENSEITE.)

BUDAPEST, 1909.

EIGENTUM DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT.

A Magyarhoni Földtani Társulat titkári hivatala: Budapest, VII. ker., Stefánia-út 14. szám, ahová mindennemű postai küldemény címzendő.

Alle die Ungarische Geologische Gesellschaft betreffenden Sendungen bittet man mit folgender Adresse zu versehen: Magyarhoni Földtani Társulat, Budapest, VII., Stefánia-út 14.

A „Földtani Közlöny“ havi folyóirat Magyarország földtani, ásványtani és őslénytani megismertelésére s a földtani ismeretek terjesztésére. Megjelenik havonként két vagy három nyolcadrésű irnyi tartalommal. A Magyarhoni Földtani Társulat rendes tagjai 10 K évi díj fejében kapják. Előfizetési ára egész évre 10 K.

A díjak a Társulat titkárságának (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) küldendők be.

A közlemények tartalmáért és alakjáért egyedül a szerzők felelősek.

A magyar kir. Földtani Intézet múzeuma a közönségnek díjtalanul nyitva van minden vasárnap és csütörtökön, délelőtt 10—1-ig. Más napokon, hétfő és péntek kivételével, délelőtt 10—1-ig egy korona személyenkénti belépő díj lefizetése után tekinthető meg.

Figyelmeztetés az alapszabályok 18. §-ára:

«A tagsági díj minden év első negyedében fizetendő. Ha valamely tag évi díját az első negyedben be nem fizette, a társulat az illető összeget a legrövidebb postai közvetítés útján szedi be, a mely esetben a postai költséget a hátrálékos tag fizeti.»

E FÜZET TARTALMA.

	Lap
Güll Vilmos II. titk. gyászjelentése.....	523
Értekezések.	
Dr. KADIÓ OTTOKÁR: Paleolitos kőszeközök a háromi Szeleta-barlangból	524
Dr. KORMOS TIVADAR: Megjegyzés dr. Gaál István úrnak «A Marosvölgyi harmad-időszaki sóagyag Déva melletti előfordulásáról» című cikkére.....	540
<i>Budapest geológiájához.</i>	
Dr. KORMOS TIVADAR: Ujabb adatok az óbuda-ujlaki fősik pleisztocén faunájának ismeretéhez	541
TIMKÓ IMRE: Tsernozjom, rendzina és podzolos talajtipusok előfordulása Budapest környékén	543
Dr. PAPP KÁROLY: A geologia halottai 1909-ben	543
Ismertetés.	
(1.) Comptes Rendus de la première conférence internationale géologique. — (2.) Vezető a m. kir. Földtani Intézet múzeumában. — (3.) INKEY BÉLA: De la relation entre l'état propilitique des roches andésitiques et leurs filons minéraux	563
Irodalom.	
(1.) ROSICKY V.: Ein Beitrag zur Morphologie des Pyrits von Porkura. — (2.) ROSICKY V.: Hessit von Botes in Siebenbürgen. — (3.) BALKAY BÉLA: Ein neues Berggesetz für Ungarn.	573
Társulati ügyek.	
Szakülések: 1909. nov. 3-án	574
1909. dec. 1-én	576
Választmányi ülések: 1909. nov. 3-án	577
1909. dec. 1-én	578

INHALTSVERZEICHNIS DES SUPPLEMENTS

	Seite
W. Güll †	579
Abhandlungen.	
KADIÓ, OTTKAR DR.: Paläolithische Steingeräthe aus der Szeletahöhle bei Hámor in Ungarn.....	580
KORMOS, THEODOR DR.: Bemerkung aus den Artikel des Herrn Dr. St. Gaál „Das Vorkommen des tertiären Salztones im Marostal bei Déva“.....	598
<i>Zur Geologie von Budapest:</i>	
KORMOS, THEODOR DR.: Neuere Beiträge z. Kenntn. d. pleistozänen Fauna des Plateaus v. Óbuda-Ujlak (Kiscell)	599
TIMKÓ, EMERICH: Tschernosiom-, rendzina- und podsolartige Bodentypen in der Umgebung von Budapest	601
Referate.	
(1.) Comptes Rendus de la première conférence internationale agrogeologique. — (2.) Führer im Museum der königl. Geologischen Reichsanstalt. — (3.) B. v. INKEY: De la relation entre l'état propilitique des roches andesitiques et leurs films minéraux	601
Literatur.	
(1.) V. ROSICKY: Ein Beitrag z. Morphologie des Pyrits von Porkura. — (2.) V. ROSICKY: Hessit v. Botes in Siebenbürgen. — (3.) v. BALKAY B.: Ein neues Berggesetz für Ungarn	612
Mitteilungen aus den Fachsitzungen der Ungar. Geologischen Gesellschaft.	
3. Nov. 1909.....	613
1. Dezemb. 1909.	615

Intézetek, iskolák figyelmébe!

Eladó: A m. kir. Földtani Intézet összes kiadványainak majdnem teljes sorozata (Évkönyv, Évi jelentések, Mitteilungen, alkalmi kiadványok, térképmagyarázó szövegek, térképek) valamint a Földtani Közlöny alig hiányos sorozata. A térképmagyarázó szövegeket kivéve, az összes könyvek gyönyörű kötésben. Bővebbet a Társulat titkári hivatalában, Bpest, VII., Stefánia-út 14.

A Magyarhoni Földtani Társulat (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) a **Földtani Közlöny V., VI., VII., VIII., IX., X., XI. és XIII.** (1875--1881. és 1883. évi) **köteteinek** tiszta példányait méltányos áron megveszi.

Kérelem Tagjainkhoz!

A Magyarhoni Földtani Társulat hazánk geológiai és rokon egyéb természeti ritkaságainak és szépségeinek megvédése tárgyában illetékes helyen lépéseket szándékozik tenni. Kérjük ennél fogva igen tisztelt Tagjainkat, hogy aki ilyen hazai természeti ritkaságot vagy szépséget ismer, adatait titkárságunkkal (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) mielőbb tudatni sziveskedjék, röviden megjelölve, hogy mit ajánl a megvédésre és miért.

NYILVÁNOS NYUGTATÓ.

(Öffentliche Quittterung.)

Tagsági, előfizetési, ill. oklevéldíjat fizettek 1909 június 1-től december 31-ig.

Hátralékos tagsági díjat 1908-ra fizettek :

Gaál István, Déva; Leopold Andor, Budapest; Loczka József, Budapest; Starna Sándor, Hodrusbánya.

Tagsági díjat 1909-re fizettek :

a) *Budapesti rendes tagok:* **Ascher Antal, Bauer Gyula, Budinszky Károly, Emszt Kálmán, Erdős Lajos, Finger Béla, Frohner Román, Görög Gábor, Horusitzky Henrik, Kadió Ottokár, Klein Gyula, Kormos Tivadar, László Gábor, Lázár Vazul, Legeza Viktor, Leidenfrost Gyula, Leopold Andor, Liffa Aurél, Lóczy Lajos, Löblowitz Zsigmond, Moesz Gusztáv, Pinkert Ede, Pollák Lipót, Posewitz Tivadar, T. Roth Lajos, Rozlozsnik Pál, Schuller Alajos, Schwarz Ignác, Szathmáry László, Téry Ödön, Treitz Péter.**

b) *Vidéki rendes tagok:* **Baumerth Károly, Felsőbánya; Bene Géza, Anina; Beutl Engelbert, Nadrág; Bibel János, Oravica, Böckh Hugó, Selmezbánya; Böhm Ferenc, Nagysármás; Csató János, Nagyenyed; Endrey Elemér, Ógyalla; Erdős Lipót, Plavisevicza; Farbak István, Selmezbánya; Forster Elek, Gyulakeszi; Gaál István, Déva; Gerő Nándor, Salgótarján; Gesell Sándor, Besztercebánya; Glos Artur, Csiz; György Albert, Anina; Gyürky Gyula, Ózd; Henrik Viktor, Petrozsény; Huber Imre, Kolozsvár; Hulyák Valér, Eperjes; Illyés Tibor, Szováta; Inkey Imre br., Rusinja; Jahn Vilmos, Nadrág; Jánk Sándor, Rudóbánya; Jex Simon, Tatabánya; Joós István, Diósgyőr; Joós Lajos, Oláhláposbánya; Klekner László, Nagy-őrcze; Kocsis János, Kaposvár; Krausz Nándor, Rozsnyó; Lackner Antal, Óradna; Mamusich Bódog, Szabadka; Mándy György, Baksa; Mossóczy Sándor, Marosujvár; Niagul Miklós, Temesszlatina; Nopcsa Ferenc br., Ujarad; Obicsán László, Karácsonyiliget; K. Pauer Viktor, Nagybánya; Pelachy Ferenc, Abrudbánya; Reitzner Miksa, Körmöcbánya; Réz Géza, Selmezbánya; Richter Aladár, Kolozsvár; Roth Flóris, Petrozsény; Ruzitska Béla, Kolozsvár; Schmidt Lajos, Vrdnik; Schreiner János, Veszprém; Schuster Henrik, Arad; Schwarz Adolf, Esztergom; Sikora Gyula, Pécs-Bányatelep; Singer Bálint, Nagymányok; Somogyi Aladár, Ujlót; Starna Sándor, Hodrusbánya; Steiger Zsigmond, Aknaszlatina; Szellemy László, Felsőbánya; Szilády Zoltán, Nagyenyed; Teschler György, Körmöcbánya; Themák Ede, Temesvár; Twerasser Károly, Karánsebes; Vaszary Mihály, Esztergom; Veres József, Szélakna; Wattenwyl Lipót br., Bori.**

c) *Magyarországon kívül lakó rendes tagok:* **Chesnais A., Paris; Popescu-Vojtesti I., Bucuresti.**

d) *Rendes tagok jogával bíró intézetek:* **Pannonhalmi főmonostori könyvtár, Györszentmárton; Felsőmagyarországi Rákóczi-Muzeum, Kassa; Egyetem Földrajzi Intézete, Kolozsvár; áll. kereskedelmi iskola, Miskolc; ref. főgimnázium, Rimaszombat; Orsz. Bányászati és Kohászati Egylet, Selmezbánya; Szabadka sz. kir. város; fürdőigazgatóság, Szováta.**

Előfizetési díjat 1909-re fizettek: **Sóbányahivatal, Aknasugatag (II. f. év); Főbányahivatal, Aknaszlatina (II. f. év); áll. tanítóképzőintézet, Budapest; M. kir. bányaiskola, Felsőbánya; áll. főgimnázium, Munkács; Sóbányahivatal, Rónaszék (II. f. év); áll. polg. fuiskola, Szigetvár.**

Oklevéldíjat fizettek: **Chesnais A., Paris; Felsőmagyarorsz. Rákóczi-Muzeum, Kassa; Frohner Román, Budapest; Fürdőigazgatóság, Szováta; Görög Gábor, Budapest; Illyés Tibor, Szováta; Niagul Miklós, Temesszlatina; Obicsán László, Karácsonyiliget; Richter Aladár, Kolozsvár; Schmidt Lajos, Vrdnik; Somogyi Aladár, Ujlót; Székány Béla, Budapest; Twerasser Károly, Karánsebes.**